

ZEZ ieviešanas izmaksu- ieguvumu analīzes apraksts

ZEZ ieviešanas izmaksu-ieguvumu analīzes apraksts

ZEZ ieviešanas ieguvumi un izdevumi novērtējami atbilstoši ES izstrādātajai rokasgrāmatai investīciju projektu izmaksu-ieguvumu analīzes veikšanai.¹

Izmaksas un ieguvumi vērtējami izmantojot tiešo naudas plūsmas metodi, kvantificējot ieguvumus un izdevumus monetārā formā un attiecinot uz periodu, kad tie rodas. Lai izvērtētu rezultējošo ieguvumu vai zaudējumu apmēru, tiek aprēķināta ekonomiskā tīrā tagadnes vērtība (ENPV) izmantojot rekomendēto diskonta likmi 5%, kā arī ekonomiskā iekšējā atdeves likme (EIRR). Pozitīva ENPV un EIRR virs 5% norāda uz projekta ekonomisko pamatotību, bet negatīvs ENPV un EIRR zem 5% norāda, ka projekta kopējie zaudējumi pārsniedz ieguvumus.

Izmaksas un ieguvumi, kas rodas ieviešot ZEZ ir daudzi un daudzi no tiem ir netieši un tādēļ grūti aplēšami. Izvērtējumā tiek iekļauti ieguvumi un izmaksas, kas ir būtiskākās un kuru ticama aplēse ir iespējama. Šīs analīzes ietvaros monetāri tiks novērtētas sekojošās ieguvumu un izdevumu plūsmas. Katrai plūsmai norādīta metodika, kā to plānots noteikt.

Pozīcija	Metodika
Ieguvumi	
Uzlabota gaisa kvalitāte ZEZ teritorijā	Aprēķināms kā izmaksu apjoma samazinājums un tā ietekme uz iedzīvotāju veselību un dabas vides kvalitāti
Uzlabota dzīves vide ZEZ teritorijā	Aprēķināma, kā iedzīvotāju maksātvēlme par uzlabotu gaisa kvalitāti un samazinātu trokšņu apjomu
Samazināts izmešu apjoms bufterteritorijā	Aprēķināms, kā uz publisko transportu pārgājušo braucēju ietaupītie izmeši
Izdevumi	
Pasliktināta gaisa kvalitāte ZEZ bufterteritorijā	Aprēķināma, kā papildus satiksmes radītie izmeši apbraucot ZEZ teritoriju un to ietekme uz iedzīvotāju veselību un dabas vides kvalitāti
Pasliktināta dzīves vide ZEZ bufterteritorijā	Aprēķināma, kā samazināta maksātvēlme par pasliktinātu gaisa kvalitāti un palielinātu trokšņu apjomu
Zaudētais laiks un komforts pasažieriem, kas pārsēžas sabiedriskajā transportā	Aprēķināms, kā papildus laika vērtība un komforta samazinājums braucot ar sabiedrisko transportu
Zaudētais laiks apbraucot ZEZ	Aprēķināms, kā laika vērtība, kas jāpavada apbraucot ZEZ teritoriju
Papildus degvielas un transporta izmaksas apbraucot ZEZ	Aprēķināms, kā kopējās papildus izmaksas apbraucot ZEZ teritoriju
Izdevumi elektroauto un emisiju klasei atbilstošu auto iegādei	Aprēķināms, kā izdevumi, kas saistīti ar jaunu auto iegādi mīnus degvielas ietaupījumi.
Papildus izdevumi sabiedriskā transporta nodrošināšanai	Aprēķināms, kā papildus maksa, ko maksā pasažieri, kam vajadzētu atspoguļot sabiedriskā transporta robežizmaksas
Infrastruktūras un iekārtu izveide	Investīciju izmaksas

¹ Pieejams: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/120c6fcc-3841-4596-9256-4fd709c49ae4>

Pozīcija	Metodika
Infrastruktūras un iekārtu uzturēšanas izmaksas	Tekošās iekārtu, pakalpojumu un darbaspēka izmaksas
Transfēri	
Iebraukšanas maksa	Tā, kā maksa ir izdevums braucējiem, bet līdzvērtīgs ieguvums pašvaldībai, tas netiek vērtēts kā ieguvums vai zaudējums. Jāņem vērā, ka maksas uzlikšana nav proporcionāla ieņēmumiem, tādēļ tā veicinās ienākumu nevienlīdzību, taču tās ietekmi novērtēt šī projekta ietvaros nav iespējams, izklaidētās ietekmes dēļ.

Lai novērtētu ar transporta plūsmām saistītos apjomus, tiks veikta transporta plūsmu modelēšana bāzes scenārijam un dažādiem ZEZ ieviešanas scenārijiem. Lai novērtētu ietekmi uz gaisa kvalitāti, tiks veikta emisiju modelēšana un novērtējums.

Dokumenta projekts

Sākotnēji izvērtēto izmaksu un ieguvumu pozīciju saraksts

Izmaksu pozīcijas

- A. Ieguldījumi pamatlīdzekļos – joslas, kontroles sistēmas, autostāvvietas
- B. Projekta ieviešanas izmaksas – projekta vadība, pakalpojumi
- C. Projekta uzturēšanas izmaksas – sabiedriskā transporta joslu, autostāvvietu, kontroles sistēmas uzturēšana, sabiedriskā transporta papildus reisu un maršrutu izmaksas
- D. Jaunu transportlīdzekļu iegādes izmaksas iedzīvotājiem un kravu pārvadātājiem
- E. Papildus braukšanas izmaksas (degviela, auto nolietojums, braucēju laiks) tiem, kam palielināsies braukšanas attālums - a) novirzītie kravas auto un b) tie vieglo auto braucēji, kas izvairīsies braukt caur centru
- F. Papildus laika izmaksas - a) ceļa laika vērtība tur, kur būs samazināts ātrums, b) lielāks laiks sastrēgumos privātajam auto, izveidojot sabiedriskā transporta joslas, c) laiks reģistrējot/ apmaksājot braucienu
- G. Papildus sabiedriskā transporta izmaksas braucējiem (daļējs labuma transfērs, jāvērtē sabiedriskā transporta grafiku un izmaksu izmaiņas)
- H. Papildus laiks ceļā sabiedriskajā transportā un kājām, tai skaitā bērnu pārvadājumi, ceļš uz iepirkšanās vietām, transporta gaidīšana
- I. Samazināts braucēju komforts braucot sabiedriskajā transportā salīdzinot ar privāto auto
- J. Papildus transporta izmaksas kravu pārvadājumiem
- K. Iedzīvotāju izdevumi par iebraukšanu ZEZ – nav īsti izmaksas, jo tās ieņem pašvaldība, bet iespējams jāvērtē negatīvā ietekme uz zemāko ieņēmumu grupām

Ieguvumu pozīcijas

- A. Sabiedrības veselības uzlabojums gaisa kvalitātes uzlabojuma dēļ
- B. Iedzīvotāju komforta uzlabojums trokšņu un piesārņojuma, kā arī pilsētvides uzlabojuma dēļ
- C. Vides ieguvumi no emisiju samazinājuma – pārklājas ar A un B, jāvērtē, ko iekļauj un ko ne
- D. Sabiedrības veselības uzlabojums vairāk pārvietojoties kājām un ar velo
- E. Ceļa laika samazinājums šībrīža sabiedriskā transporta lietotājiem jauno joslu un uzlaboto grafiku dēļ
- F. Komerccarbības iespēju pieaugums lielākas gājēju plūsmas dēļ
- G. Degvielas ietaupījums izmantojot jaunus/ elektro auto (ja nav iekļauts auto iegādes aprēķinā)
- H. Komplekss dzīves vides novērtējums - A, B vai C un daļēji arī D un E var novērtēt kompleksi izvērtējot dzīvesvietas kvalitāti un ar to asociēto maksātvēlmi par nekustamā īpašuma pirkumu/ īri

Novērtēšanas metode un nepieciešamie dati

Izmaksu/ leguvumu pozīcija	Novērtēšanas metode	Nepieciešamie dati
Ieguldījumi pamatlīdzekļos	Tiešs finanšu plūsmas novērtējums un diskontēšana	Plānoto investīciju plāns un izmaksu novērtējums
Projekta ieviešanas izmaksas	Tiešs finanšu plūsmas novērtējums un diskontēšana	Plānoto aktivitāšu plāns un izmaksu novērtējums
Projekta uzturēšanas izmaksas	Tiešs finanšu plūsmas novērtējums un diskontēšana	Plānoto pasākumu plāns un izmaksu novērtējums
Jaunu transportlīdzekļu iegādes izmaksas iedzīvotājiem un kravu pārvadātājiem	Izdevumu aplēse. Jānovērtē, cik lielu daļu braucēju izvēlēties mainīt auto uz jaunāku/ elektroauto. Jāmodelē scenārijs, ja auto nomaina uzreiz salīdzinot ar to, ka auto nomaina pēc kāda laika un jāsalīdzina ekonomiskie zaudējumi iegādājoties jaunu auto ātrāk.	Iebraukšanas maksas (plānotās), braucēju paradumu elastība (novērtējums), jaunu auto izmaksas (autotirgotāji), nomaināmo auto izmaksas (sludinājumi).
Papildus braukšanas izmaksas	Kravas auto papildus attālums, kas vidēji jāveic reiz kravas auto intensitāte attiecīgajos posmos reiz vidējais degvielas patēriņš, auto un braucēja laika novērtējums, papildus izmešu izmaksas. Centru apbraucošo vieglo auto skaita novērtējums, papildus attāluma novērtējums reiz vidējais degvielas patēriņš, auto un braucēja laika novērtējums, papildus izmešu izmaksas.	Modelēšanas dati plūsmas novērtējumam, degvielas cenas, autobraucēju laika izmaksas, automašīnu nobraukuma izmaksas.
Papildus laika izmaksas	Posmu kopējais garums un vidējā intensitāte reiz ātrumu starpība reiz laika vērtība Sastrēgumu laika novērtējums reiz intensitāte reiz laika vērtība Reģistrāciju apjoms un reģistrāciju vidējais laiks reiz laika vērtība.	Modelēšanas dati plūsmas novērtējumam, autobraucēju laika izmaksas, reģistrēšanās laika novērtējums, reģistrāciju skaita novērtējums.
Papildus sabiedriskā transporta izmaksas braucējiem	Papildus braucēju skaits reiz transporta izmaksas	Modelēšanas dati braucēju skaita novērtējumam
Papildus laiks ceļā sabiedriskajā transportā un kājām	Vidējā laika patēriņa atšķirības novērtējums, braucēju/ kājāmgājēju skaita pieauguma novērtējums.	Modelēšanas dati.
Papildus laiks ceļā sabiedriskajā transportā un kājām	Maksātvēlmes novērtējums komfortam	Demonstrētā maksātvēlme salīdzināmos novērojumos.
Papildus transporta izmaksas kravu pārvadājumiem	Apjoms reiz kravu pārvadājuma vidējās izmaksas	Modelēšanas dati braucēju skaita novērtējumam
Iedzīvotāju izdevumi par iebraukšanu ZEZ	Braucēju skaits reiz iebraukšanas maksa	Modelēšanas dati braucēju skaita novērtējumam
Sabiedrības veselības uzlabojums gaisa kvalitātes uzlabojuma dēļ	Vērtējams netieši vērtējot emisiju vērtību vai nekustamā īpašuma vērtību.	Emisiju apjoma izmaiņas un emisiju vērtība, nekustamā īpašuma vērtība un izmaiņas.

Izmaksu/ leguvumu pozīcija	Novērtēšanas metode	Nepieciešamie dati
Iedzīvotāju komforta uzlabojums trokšņu un piesārņojuma, kā arī pilsētvides uzlabojuma dēļ	Vērtējams netieši vērtējot nekustamā īpašuma vērtību.	Nekustamā īpašuma vērtība un izmaiņas.
Vides ieguvumi no emisiju samazinājuma	Emisiju apjoma samazinājums reiz emisiju vērtība.	Emisiju apjoma izmaiņas un emisiju vērtība.
Sabiedrības veselības uzlabojums vairāk pārvietojoties kājām un ar velo	Grūti monetizējams. Var vērtēt veselības izdevumus vai fitnesa izdevumus.	Nav plānots.
Ceļa laika samazinājums šībrīža sabiedriskā transporta lietotājiem jauno joslu un uzlaboto grafiku dēļ	Laika ietaupījuma novērtējums braucējiem reiz braucēju skaits.	Sabiedriskā transporta grafika izmaiņas un laiks ceļā, braucēju skaits.
Komerccarbības iespēju pieaugums lielākas gājēju plūsmas dēļ	Gājēju plūsmas novērtējums un mazumtirdzniecības un pakalpojumu apjoma pieaugums. Grūti novērtējams.	Nav plānots.
Degvielas ietaupījums	Starpība degvielas apjomā ekonomijas dēļ.	Vidējie patēriņi un ceļa garumi.
Komplekss	Nekustamā īpašuma vērtības pieaugums pieaugot dzīves kvalitātei.	NĪ vērtības dažādās apkaimēs un kvartālos.